Popularnonaukowe streszczenie projektu

Wraz z rozwojem informatyki, przedsiębiorcy zaczęli korzystać z algorytmów automatycznie wykonujących pewne powtarzalne czynności. Czynności te mogą polegać na wykonywaniu złożonych obliczeń oraz przetwarzaniu danych, co w przypadku konieczności polegania na czynniku ludzkim mogłoby generować duże koszty. Algorytmy są już obecnie szeroko stosowane w sektorze handlu elektronicznego. Według wstępnego raportu Komisji Europejskiej dotyczącego badania sektora e-commerce z 2016 r. 53% badanych firm monitoruje ceny swoich konkurentów, a 67% z nich robi to za pomocą specjalnych programów. Aż 78% korzystających z tych programów używa ich do automatycznego dostosowania się do cen swoich konkurentów.

Pozytywny wpływ innowacji na konkurencję i dobrobyt społeczny nie powinien być lekceważony, natomiast pewne sposoby wykorzystywania algorytmów i sztucznej inteligencji mogą również ułatwiać konkurentom osiągnięcie i utrzymanie zmowy bez nawiązywania żadnych interakcji. Jest to o tyle problematyczne, że to właśnie interakcje między konkurentami są głównym przedmiotem obecnych przepisów regulujących antykonkurencyjne porozumienia. Kiedy przedsiębiorcy jednostronnie opracowują własne algorytmy w celu ustalania cen, pojęcia „porozumienia" oraz „uzgodnionej praktyki", którymi posługuje się prawo konkurencji, nie mogą być stosowane. Każdy z przedsiębiorców ma swój niezależny, ekonomiczny interes w korzystaniu z takiego algorytmu, a poleganie na niedoskonałym czynniku ludzkim byłoby sprzeczne z takim interesem. Obecne ramy prawne wydają się być niezdolne do odpowiedniego przeciwdziałania nowym zagrożeniom dla konkurencji stwarzanymi przez algorytmy i sztuczną inteligencję. Celem projektu będzie zapewnienie podstawowych ram, w ramach których miałoby funkcjonować „gotowe na wyzwania przyszłości" prawo konkurencji.

Badania będą prowadzone przede wszystkim z wykorzystaniem prawno-dogmatycznej metody badawczej (analiza tekstów prawnych), metody empirycznej i metody porównawczej. W odniesieniu do wyboru jurysdykcji i materiałów, badania koncentrują się przede wszystkim na stosowaniu unijnego prawa konkurencji, ale także (w pewnym stopniu) amerykańskiego prawa antymonopolowego w zakresie różnych praktyk obejmujących algorytmiczne ustalanie cen.

Tym, co skłoniło mnie do zaangażowania się w badanie tego tematu, była obserwacja, że połączenie Big Data oraz zaawansowanych technologicznie algorytmów zmienia sposób, w jaki przedsiębiorcy podejmują decyzje handlowe i strategiczne. W dobie czwartej rewolucji przemysłowej cyfrowa transformacja przemysłu w Europie i Stanach Zjednoczonych jest nieunikniona. Algorytmy cenowe zmieniają otoczenie konkurencyjne przedsiębiorców, oraz sposób, w jaki podejmują oni decyzje handlowe i strategiczne. Aby zapewnić dobre funkcjonowanie rynków również w ramach w gospodarki cyfrowej, obowiązujące zasady prawa konkurencji muszą pozostać aktualne w dobie algorytmów.

Organy ochrony konkurencji w UE również uczestniczą w debacie na temat adekwatności obecnych przepisów do nowych realiów rynkowych (Autorité de la concurrence, Bundeskartellamt, Komisja Europejska, CMA), a tym samym czerpią wiedzę z istniejącej literatury. Wyniki tego projektu prawdopodobnie będą w pewnym zakresie wpływać na tę debatę. Prowadzone badania w szczególności doprowadzą do wypełnienia istniejącej luki w polskiej doktrynie prawa konkurencji, gdzie dotychczas nie było publikacji kompleksowo analizujących tę problematykę. Dogłębna analiza tych zagadnień będzie stanowić kompleksowe źródło wiedzy na temat algorytmicznej ustalania cen z punktu widzenia prawa konkurencji. Intencją tego projektu badawczego jest nie tylko podsumowanie głównych tez dostępnych w obecnej literaturze, ale przede wszystkim zaproponowanie pewnych nowatorskich teorii.